

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ต้องการค้นหาคำตอบว่า การผลิตข้าวหอมมะลิในระบบเกษตรอินทรีย์จะมีความเป็นไปได้ในสภาพทางสังคมวัฒนธรรม สภาพทางชีวภาพของการผลิต และสภาพทางเศรษฐกิจในการเป็นอาชีพทางเลือกหนึ่งที่มีศักยภาพในการแก้ปัญหาความยากจนหรือไม่ ใช้วิธีการวิจัยแบบสำรวจเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพในปีเพาะปลูก 2547/48 โดยมีเกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย 4 กลุ่มจำนวน 80 ราย ผลการศึกษาพบว่า การผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์มีความเป็นไปได้ทางสังคมวัฒนธรรมในระดับสูง โดยวิถีชีวิตของเกษตรกรไม่ได้เปลี่ยนแปลงมากนัก เกษตรกรและครอบครัวร่วมกันตัดสินใจเลือกการทำนาอินทรีย์ เกษตรกรรุ่นหลังมีแนวโน้มที่จะสืบทอดการผลิตระบบเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น สภาพทางกายภาพชีวภาพมีความเป็นไปได้ในระดับสูง มีขนาดที่ดินถือครองตั้งแต่ 12.5 – 36.75 ไร่และไม่มีปัญหาเอกสารสิทธิ์ ลักษณะแปลงนาเหมาะสมอยู่เหนือระดับน้ำทะเลปานกลางตั้งแต่ 121 -152 เมตร มีใช้ปุ๋ยคอกเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 92 และน้ำหมักชีวภาพเฉลี่ย ร้อยละ 92 สภาพทางเศรษฐกิจ มีความเป็นไปได้ในระดับกลาง กลุ่มนาอินทรีย์ ทั้งแบบนาดำและนาหว่าน มีต้นทุนรวมต่อไร่เฉลี่ย 2531.49 บาท และ 2791.11 บาท ต่ำกว่าของกลุ่มนาทั่วไป ซึ่งเท่ากับ 2,574.00 และ 2,964.85 บาท ประกอบกับกลุ่มนาอินทรีย์ ได้ผลผลิตต่อไร่เฉลี่ย 411 กก.และราคาข้าวที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย 9.59 บาทต่อกก.สูงกว่าของกลุ่มนาทั่วไป ทำให้อาชีพการทำนาข้าวหอมมะลินทรีย์มีศักยภาพในการแก้ไขปัญหาความยากจนสูงกว่าอาชีพการทำนาข้าวหอมมะลิทั่วไป แต่ อาชีพการผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์เพียงอย่างเดียวยังไม่แก้ปัญหาคความยากจนทางเศรษฐกิจเมื่อเทียบรายได้จากข้าวหอมมะลินทรีย์กับเส้นความยากจน

คำสำคัญ : การผลิตข้าวหอมมะลิ , ข้าวหอมมะลินทรีย์ , ระบบเกษตรอินทรีย์

ABSTRACT

The purpose of this research was to find out the possibility of Hom Mali rice production in organic farming systems, under condition of socio-culture, physical biology of production and economy, as an alternative farming career with poverty alleviation potential. The surveys, using questionnaire, interviewing and focus group, were conducted with 80 targeted farmers in Surin province during the crop year of 2004/05. From the surveyed data it was found that the production of organic Hom Mali rice was highly feasible under socio-cultural condition. The livelihood of farmers was not greatly affected after changing to organic rice field. Farmers and their families had made decision, based on mutual consultation, and the majority of them were in the range of 50-59 years old. It was also found that their successors have been increasingly to continue organic farming system due to the awareness and confidence in this farming system. The physical biology condition was also the same trend as that of the socio-cultural one. The organic rice producing farmers had average land holding size from 12.5~36.75 rai without problem of land holding rights. Most of paddy fields were suitable for rice cultivation with an elevation varying from 121-152 m. above sea level. Use of organic fertilizer and bio-extract were 92 percent in average. The economics of the organic rice producing farmer were considered as medium possibility. The organic rice field, both transplanting and broad casting methods, had average total cost per rai ,2,531.49 and 2,791.11 baths, lower than those of the non-organic rice field, 2,574.00 and 2,964.85 baths. Rice yield per rai and selling price of the organic rice field were also, 411 kg/rai and 9.59 baht/kg. in average, higher than those of the non-organic rice fields. Therefore, it was concluded that the organic rice producing career had more potential in combating poverty than the non-organic rice producing career, but the only organic rice producing career was insufficient for poverty alleviation when comparing their earnings with the poverty line.

Keywords : Hom Mali rice production, organic Hom Mali rice, organic farming systems